

1837
2017
ΧΡΟΝΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστήμιον Αθηνών

**"ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ
ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΟΔΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ"**

Παρουσίαση της ελληνικής έκδοσης του βιβλίου του

Jacob Soll

Καθηγητή Ιστορίας και Λογιστικής του Πανεπιστημίου Southern California

Συνδιοργάνωση του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους

Τετάρτη, 5 Ιουλίου 2017
Αμφιθέατρο "Άλκης Αργυριάδης"
Κεντρικό Κτήριο, Προπύλαια
Πανεπιστημίου 30

Σύνοψη

Κατά την παρουσίαση της ελληνικής έκδοσης του βιβλίου του Καθηγητή Jacob Soll με τίτλο «Λογιστική, Πολιτική και Λογοδοσία - Αναζητώντας τα αίτια της ανόδου και της πτώσης των εθνών» αναδείχθηκε η σημασία της λογιστικής στην πολιτική διαδικασία και τονίστηκε η ανάγκη λογοδοσίας όλων των Θεσμών. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στις 5/7/2017 στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ) με πρωτοβουλία τόσο του Πρύτανη, καθηγητή Μ.-Α. Δημόπουλου όσο και του Γενικού Γραμματέα Δημοσιονομικής Πολιτικής, Φραγκίσκου Κουτεντάκη.

Κατά την εναρκτήρια προσφώνηση του ο Πρύτανης του ΕΚΠΑ καλωσόρισε το κοινό και αναφέρθηκε στο έργο του συγγραφέα Jacob Soll, καθηγητή της Ιστορίας και της Λογιστικής στο University of Southern California. Ακολούθησε η παρουσίαση βασικών σημείων του βιβλίου από τον συγγραφέα. Ο κ. Soll αναφέρθηκε στα χρήσιμα διδάγματα από την Ιστορία, σημειώνοντας, μεταξύ άλλων, ότι οι κοινωνίες που κατάφεραν να αξιοποιήσουν τη Λογιστική ως μέρος της γενικής κουλτούρας τους σημείωσαν ανάπτυξη.

Στη συνέχεια έλαβαν το λόγο οι σχολιαστές:

Ο π. Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Οικονομικών κ. Ευάγγελος Βενιζέλος αναφέρθηκε σε πτυχές της Λογιστικής όχι μόνον ως μιας τεχνικής απεικόνισης λογαριασμών και ακολούθως στις οικονομικές κρίσεις που είναι πρωτίστως λογιστικές χαρακτηρίζοντας τη Λογιστική ως βασική οδό για τον πολιτικό εκσυγχρονισμό.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του ΕΚΠΑ, καθηγητής κ. Νικόλαος Ηρειώτης τόνισε, μεταξύ άλλων, την ανάγκη δημιουργίας εργαλείων για την υποχρεωτική εφαρμογή της λογιστικής πληροφόρησης.

Ο κ. Paul Kazarian, ιδρυτής, πρόεδρος & διευθύνων σύμβουλος των Japonica Partners και της Charles & Agnes Kazarian Foundations, τόνισε τη σημασία των διεθνών λογιστικών προτύπων και έδωσε έμφαση στην ανάγκη ορθής απεικόνισης του ελληνικού δημοσίου χρέους, σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα.

Ο Γενικός Γραμματέας Δημοσιονομικής Πολιτικής κ. Φραγκίσκος Κουτεντάκης, αναφέρθηκε στη Λογιστική ως μια ιστορία οικονομικής και πολιτικής λογοδοσίας και ότι στηριζόμενη σε αποδεκτούς και διαφανείς κανόνες γίνεται εργαλείο στα χέρια των πολιτών ώστε να μπορούν να κρίνουν τα πεπραγμένα της πολιτικής εξουσίας στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος.

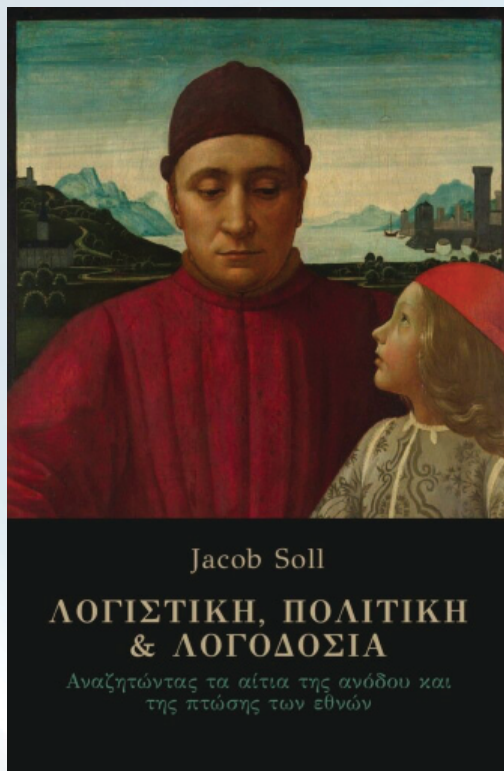
Ο Πρόεδρος του Πανεπιστημίου Southern California καθηγητής C.L. Max Nikias, θύμισε στο κοινό την 11η αναθεώρηση του Αμερικανικού Συντάγματος η οποία κατοχύρωσε τις Αμερικάνικες Πολιτείες από τη χρεοκοπία αλλά και το γεγονός ότι η δημο-

κρατική κυβέρνηση των Αθηνών βασίστηκε σε ένα περίπλοκο σύστημα λογιστικής και δημόσιου ελέγχου.

Ο βουλευτής και π. Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών κ. Χρήστος Σταϊκούρας τόνισε τη σημασία της Λογιστικής και της Λογοδοσίας των Θεσμών αναφέροντας ιστορικά παραδείγματα αλλά και τη δημιουργία θεσμικού πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας στην Ελλάδα.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς καθηγητής κ. Αριστοτέλης Τζιαμπίρης, ο οποίος σχολίασε τη σύνδεση ιστορίας και λογιστικής, και τόνισε τις ελληνικές παθογένειες σχετικά με τη μη τήρηση λογιστικών κανόνων.

Αναμφίβολα, το έργο του καθηγητή Soll «Λογιστική, Πολιτική και Λογοδοσία - Αναζητώντας τα αίτια της ανόδου και της πτώσης των εθνών» μας δίνει με πειστικό τρόπο να κατανοήσουμε τη Λογιστική ως ένα θεμελιώδες εργαλείο όλων των σημαντικών οργανισμών και των μεγάλων εθνών – ένα εργαλείο που, στον ολόένα και περισσότερο ανοικτό και διασυνδεδεμένο κόσμο μας, έχει ζωτική σημασία.

(εκδόσεις: Διπλογραφία)

Προσφώνηση
*από τον Πρύτανη του Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών,*
Καθηγητή Μελέτιο-Αθανάσιο Κ. Δημόπουλο

Με ιδιαίτερη χαρά καλωσορίζω για δεύτερη φορά στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών τον καθηγητή Jacob Soll σε αυτή την κοινή εκδήλωση του Πανεπιστημίου μας με το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για την παρουσίαση της ελληνικής έκδοσης του βιβλίου του «Λογιστική, Πολιτική και Λογοδοσία: Αναζητώντας τα αίτια της ανόδου και της πτώσης των εθνών» .

Το Πανεπιστήμιό μας γιορτάζει φέτος τα 180 χρόνια από την ίδρυσή του, ως το παλαιότερο Πανεπιστήμιο της Ελλάδας και επίσης το πρώτο Πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε στην περιοχή των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου. Κατά τη διάρκεια της ιστορίας του, το Πανεπιστήμιο αλλά και η χώρα μας αντιμετώπισαν πολλές προκλήσεις. Ιδιαίτερος δε τα τελευταία χρόνια οι κοινωνικοοικονομικές διακυμάνσεις έχουν ενταθεί και οι σχολιαστές που βρίσκονται σήμερα στο πάνελ τις έχουν εξετάσει ενδελεχώς από διαφορετικές πλευρές ενδιαφέροντος.

Λίγα λόγια για τον Jacob Soll, ο οποίος είναι καθηγητής της Ιστορίας και της Λογιστικής στο Πανεπιστήμιο Southern California. Αποφοίτησε από το University of Iowa και συνέχισε τις σπουδές του στο École des Hautes Études en Sciences Sociales στη

Γαλλία και στη συνέχεια στο Πανεπιστήμιο του Cambridge. Το έργο του δίνει έμφαση στην προέλευση της σύγχρονης πολιτικής και του σύγχρονου κράτους, εξετάζοντας βασικά στοιχεία που συχνά παραβλέπονται από πολιτικούς ιστορικούς.

Κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του, τού έχουν απονεμηθεί πολύ σημαντικά βραβεία, μεταξύ των οποίων το βραβείο Jacques Barzun Prize στον τομέα της Πολιτισμικής Ιστορίας, η υποτροφία Guggenheim το 2011 και, κυρίως, η υποτροφία «MacArthur Fellowship», γνωστή και ως “genius grant”, που απονέμεται σε υποψήφιους οι οποίοι διακρίνονται για τη δημιουργικότητα τού έργου τους και για τις προοπτικές αυτού. Κανείς αντιλαμβάνεται καλύτερα τις υψηλές προσδοκίες αν αναφέρω ότι το βραβείο συνοδεύεται και με επιχορήγηση ποσού της τάξης των 500.000 δολαρίων σε βάθος πενταετίας, και νομίζω ότι το αμέσως μεγαλύτερο χρηματικό βραβείο είναι το βραβείο Νόμπελ.

Ο καθηγητής Soll έχει εκδώσει αρκετά βιβλία τα οποία έχουν λάβει εξαιρετικές κριτικές, άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, αλλά και κεφάλαια σε τόμους, είναι ανταποκριτής στην Boston Globe και τακτικός αρθρογράφος στη New York Times, την Chronicle of Higher Education, την Politico και σε άλλες εφημερίδες. Από το 2015 έχει θέσει πολλές φορές το «Λογιστικό πρόβλημα της Ελλάδας» υποδεικνύοντας ότι η δυσμενής οικονομική θέση της σύγχρονης Ελλάδας μπορεί να οφείλεται κατά ένα μέρος σε λογιστικές αστοχίες και αποτυχίες. Αυτή η άποψη αντικατοπτρίζει τον ρόλο που διαδραματίζει η λογιστική, όχι μόνο στην παροχή μιας ακριβούς εικόνας της οικονομικής θέσης μιας χώρας, αλλά και στην προώθηση μεγαλύτερης διαφάνειας που επιτρέπει την καλύτερη λήψη αποφάσεων και βοηθά στην καταπολέμηση της διαφθοράς.

Στο βιβλίο του «Λογιστική, Πολιτική και Λογοδοσία, Αναζητώντας τα αίτια της Ανόδου και της Πτώσης των Εθνών», ο Jacob Soll επικεντρώνεται στη σχέση μεταξύ λογοδοσίας, οικονομικής επιτυχίας και πολιτικής βούλησης από την Αναγεννησιακή Φλωρεντία έως τις μεγαλύτερες σύγχρονες δημοκρατίες της Γαλλίας και της Αμερικής. Η λογοδοσία και η λογιστική γίνονται ένας τρόπος διερεύνησης της ανόδου και πτώσης των εθνών. Ο Καθηγητής Soll μάς δίνει με πειστικό τρόπο να κατανοήσουμε το γεγονός ότι η λογιστική είναι ένα θεμελιώδες εργαλείο όλων των σημαντικών οργανισμών και των μεγάλων εθνών. Τα οικονομικά δεν προέκυψαν μόνο ως ένα μαθηματικό πεδίο έρευνας αλλά και ως μια ιστορική μελέτη του πολιτισμού.

Το βασικό μήνυμα που περνάει ο Soll στον αναγνώστη είναι ότι ο επιτυχημένος συνδυασμός διαφάνειας, υπευθυνότητας και χρηστής διακυβέρνησης σε ένα κράτος μπορεί να αποφέρει μακροπρόθεσμα οφέλη. Αν υπάρχει κάποιο δίδαγμα από την ιστορία, είναι ότι αυτές οι κοινωνίες που κατάφεραν να αξιοποιήσουν τη λογιστική ως μέρος της γενικής κουλτούρας τους σημείωσαν ανάπτυξη. Το συμπέρασμα όμως τελικώς στο οποίο καταλήγει ο αναγνώστης νομίζω είναι ότι ακόμη κι αν ένα κράτος

επιτύχει αυτή την ισορροπία, μια τέτοια επιτυχία δυστυχώς ποτέ δεν διαρκεί, συχνά λόγω αδυναμίας της πολιτικής βούλησης ή οράματος. Χωρίς πολιτική όμως βούληση, η δημοσιονομική λογοδοσία είναι δύσκολο να εφαρμοστεί. Γι' αυτό ο Jacob Soll σε κάθε ευκαιρία τονίζει ότι αυτό που πραγματικά χρειάζεται μία χώρα είναι η διαφάνεια και η λογοδοσία.

Επιτρέψτε μου τώρα να σας παρουσιάσω τους προσκεκλημένους μας στο Πάνελ:

- Ευάγγελος Βενιζέλος, π. Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Οικονομικών
- Νικόλαος Ηρειώτης, Πρόεδρος του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
- Paul Kazarian, Πρόεδρος της Japonica Partners, Charles and Agnes Kazarian Foundation
- Φραγκίσκος Κουτεντάκης, Γενικός Γραμματέας Δημοσιονομικής Πολιτικής
- Max Nikias, President of the University of Southern California
- Χρήστος Σταϊκούρας, βουλευτής, π. Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών
- Αριστοτέλης Τζιαμπίρης, Πρόεδρος του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

και ασφαλώς, τον καθηγητή Jacob Soll τον οποίο θα ήθελα να συγχαρώ για το έργο του και προσβλέπω σε μια πολλά υποσχόμενη συνεργασία.

Δεν θέλω να καταχρασώ το χρόνο σας, έχουμε όπως προανέφερα ένα πάνελ από εξαιρετικούς ειδικούς σχολιαστές. Θα ήθελα να καλέσω τον κ. Soll να παρουσιάσει συνοπτικά το βιβλίο του - Λογιστική, Πολιτική και Λογοδοσία- και στη συνέχεια θα ξεκινήσουμε τον σχολιασμό από τους εκλεκτούς προσκεκλημένους μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Παρουσίαση του βιβλίου
*από τον συγγραφέα, καθηγητή της Ιστορίας και της Λογιστικής,
του Πανεπιστημίου Southern California*
κ. Jacob Soll

It is a great honor to have the Greek translation of my book, *The Reckoning: Financial Accountability and the Rise and Fall of Nations* presented here at the venerable National and Kapodistrian University of Athens. I am grateful to the Rector Dimopoulos who so generously organized this presentation and conference. It is a further honor and a testimony of hope for Greece to have such a remarkable panel of respondents: distinguished leaders from across the political spectrum, from academe and from the world of finance. Here at the National and Kapodistrian University of Athens, we see proof not only of the university as a site of national unity, but also a place where we can come with our diverging views, and find common ground as well as innovate ideas and approaches in the study of history, government, finance, and, most pressing, solutions for the grave problems Greece bravely faces today.

In this case, we are presented with a series of remarkable readings of my book. At first glance, the book's thesis is deceptively simple and even banal: that using double-entry, accrual accounting standards in government leads to political stability and prosperity. Double-entry accounting is essential for it not only permits financial managers to look at the value of money over time, but to balance out income from expenditure; to give a true sense of how much money a state or entity has at any given time, and how much money it will have in the future. Double-entry accounting takes into account assets and income. It accounts for liabilities, such as pensions, the expense of which is also time-sensitive. For complex management, double-entry, accrual accounting also shows the the difference between an expense and an investment. Many states fail to account this way which leads to the mismanagement

of cash as well as assets (from property to natural resources, all property of the people).

The idea that the health and stability of a nation can be partially measured by the effectiveness of its accounting standards and practices developed from the data I assembled in my research. This thesis presents us, as we see in the following texts, with a key to helping Greece solve its current crisis. Studying government archives from Medici Florence and sixteenth century Spain, to Golden Age Holland, France under Louis XIV and during the Revolution, to the British Empire and Europe and the United States in the nineteenth and twentieth centuries, I found the same thing over and over again: Periods of stable prosperous government were mirrored in the archives by good bookkeeping. Periods of instability and financial crisis usually followed periods of bad bookkeeping. Even more, I found that those countries that managed their public debt well, from the middle ages onwards, did so with the tools of double-entry accounting. Those countries that managed to reform successfully during and after financial crises, did so with the primary tool of double-entry accounting.

What was remarkable here, for me, was that this phenomenon was generally universal. There is only one way to manage money well, over time; to manage assets and liabilities, income and expenditure via accrual accounting methods. There is no true alternative method. Thus we have a political model for assessing a key element of successful governmental administration not only of past states, but also for our own.

When the book came out, the discovery seemed most pertinent for Greece, the only OECD country in such economic, political and social turmoil. Invited to Greece to speak and begin working with members of the government and the private sector in 2014, I found poor accounting and public financial management going hand-in-hand with what we can politely call the Greek debt crisis. The solutions of the past have shown themselves remarkably useful for the present, yet no less challenging.

What I think is most pertinent today, and in this remarkable collection of interpretations of *The Reckoning*, is the non-partisan, and relatively non-ideological approach to viable democratic government via good accounting and public accountability. Double-entry accounting was most valued by republics and democratic societies because it entails good and transparent public financial management. Indeed, absolute monarchs understood the importance of accounting, but because of the accountability it brought with it, they usually shunned or undermined this administrative tool that shined light on the secrets of government finance. On the other hand, the republican Dutch, the constitutional English and Americans valued it, as did the French revolutionaries in 1789. The idea was, and remains today, to effectively manage the public goods of the state - from taxes and property, to

spending and debt, as a public trust. All governments face financial managerial challenges, though not, perhaps always to the extent that French revolutionaries did or, indeed, the Greeks have had to in contexts of severe political, financial and social turmoil.

Therefore, in the general gloom and doom that dominate Greek political life, I see in this collection hope. I, and I believe those writing in this collection, see a tool to get the Greek state on better financial footing now and in the future. This managerial tool of accounting and transparency not only means that money is used properly and that expenditures can be - if the government wants to subject them to proper financial analysis - put to the test of sustainability within a budget and on a balance sheet. That means the government can understand what it can truly afford its projects, at least within the parameters of its projected finances. Double-entry accounting also allows the government to best assess debt and debt management, and to report all of this publicly, in a universally verifiable way.

Greece is suffering and, as we all know, is in a bad economic position. It does not have an enormous number of options at its disposal. But good public financial management via double-entry accrual accounting is not only a key to better fiscal stability, it also builds trust amongst the public and foreign investors and lenders. The only price is transparency, and this is essential to democracy. This is a reform Greece can afford and must if it is to return to stability and prosperity.

The group assembled here represents all parts of the political spectrum, and it is heartening to see a history book as an inspiration to bring together leaders of differing political stripes in the name of national unity and pragmatic problem-solving. Greece will need such political unity if it is to successfully move forward, and I hope this is the beginning of more such events. I also hope that my book and this collection of essays about it will help the government strengthen the Government Accounting Office -the lynchpin of good accounting and accountability- and support its move to the highest standards and best practices of public financial administration, to mirror stable and prosperous countries, such as New Zealand, which have shown the importance of good government accounting. It is my hope that this government, and, indeed, those that follow, continue this work and build on it until Greece can be an exemplar of good government to the world, as it is, at least historically, in terms of democracy, something that everyone in this room today values. And I hope all of those who took part in this discussion see the central role played by higher education as an essential place where we can provide innovative solutions and the site to discuss them above the political fray. For this we must all thank Rector Dimopoulos and the National and Kapodistrian University of Athens.

Σχολιασμός
από τον π. Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης
και Υπουργό Οικονομικών
κ. Ευάγγελο Βενιζέλο

Θέλω να καλωσορίσω και εγώ τον Jacob Soll στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στην Αθήνα για δεύτερη φορά μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα, να ευχαριστήσω τον κ. Πρύτανη για την τόσο θερμή φιλοξενία, να εκδηλώσω και εγώ τη χαρά μου γιατί ο καθηγητής κ. Νικίας, Πρόεδρος του πανεπιστημίου της Νότιας Καλιφόρνιας είναι εδώ σήμερα μαζί μας και μετέχει σε μια συζήτηση με επίκεντρο το βιβλίο ενός πολύ σημαντικού καθηγητή του πανεπιστημίου του.

Θα πω δυο λόγια μόνο για το τι συνεισφέρει ο Jacob Soll στη συζήτηση για την ορθή απεικόνιση των εθνικών λογαριασμών, για την ορθή απεικόνιση των στατιστικών στοιχείων ξεκινώντας, όμως, από την αντίληψη που έχει για την λογιστική.

Ίσως τον άκουγε έκπληκτος κάποιος που έχει αφιερώσει τη ζωή του στην σπουδή και στην πρακτική της λογιστικής αντιλαμβανόμενος ότι αυτό που κάνει ως λογιστής έχει ένα τόσο μεγάλο ιστορικό, θεωρητικό, ιδεολογικό και αισθητικό βάθος.

Το βιβλίο του Jacob Soll που τώρα πια κυκλοφορεί σε ελληνική έκδοση, για την λογιστική ως αίτιο ανόδου και πτώσης των εθνών, είναι μια ελεγεία της λογιστικής. Για πρώτη φορά, εγώ, τουλάχιστον, βλέπω με έναν τόσο καθολικό τρόπο, πανοπτικό να παρουσιάζονται όψεις της λογιστικής που έχουν να κάνουν με την ιστορία των πολιτικών θεωριών, με την θεολογία, με την ιστορία της τέχνης. Για πρώτη φορά έχουμε αυτό το σύμπαν της λογιστικής που δεν είναι απλώς μια τεχνική απεικόνιση λογαριασμών αλλά συνδέεται με την ουσία της πολιτικής νομιμοποίησης, ανεξαρτήτως της

ειδικότερης μορφής ενός πολιτικού συστήματος. Γιατί η ορθή καταγραφή των οικονομικών στοιχείων εγγυάται τη διαφάνεια, διασφαλίζει την κατανόηση των δεδομένων, επιτρέπει τον πολιτικό σχεδιασμό, επιτρέπει να υπάρχει μια στρατηγική, επιτρέπει τον έλεγχο και διασφαλίζει τη λογοδοσία.

Όταν κανείς ασκεί την λογιστική με έναν τεχνικό τρόπο, σε μικροοικονομικό επίπεδο, στο επίπεδο της επιχείρησης, μπορεί αυτό να μην το αντιλαμβάνεται πάρα πολύ έντονα, παρότι η λογιστική δεν αφορά μόνο την άνοδο και την πτώση των εθνών αλλά, πρωτίστως, την άνοδο και την πτώση των επιχειρήσεων. Αρχής γενομένης από τις τραπεζικές επιχειρήσεις. Από τις αρχικές, ιδρυτικές, ιταλικές τράπεζες. Για όσους έχουμε δει την τηλεοπτική σειρά για τους Μεδικούς νομίζω ότι όλα αυτά είναι κατανοητά μέσα στα ιστορικά συμφραζόμενα τους.

Αυτό λοιπόν που συνεισφέρει ο Jacob Soll με το βιβλίο του είναι η αλλαγή των διαστάσεων της λογιστικής. Και αυτό, φυσικά, φθάνει στο αποκορύφωμά του όταν μιλάμε για την δημόσια λογιστική, όταν μιλάμε για την απεικόνιση των λογαριασμών του κράτους και την καταγραφή του ελλείμματος, για την ορθή απεικόνιση του δημοσίου χρέους. Έτσι φθάνουμε σε αυτό που είπε, νομίζω πολύ χαρακτηριστικά, στη σύντομη παρουσίασή του, ότι όλες οι οικονομικές κρίσεις διαχρονικά μπορούν τελικά να θεωρηθούν ως λογιστικές κρίσεις. Ως κρίσεις κακής απεικόνισης, κακής αντίληψης της πραγματικότητας, γιατί δεν εφαρμόστηκαν με ακρίβεια και πιστότητα οι διπλογραφικές μέθοδοι.

Στο εξώφυλλο της ελληνικής έκδοσης, η οποία είναι εξαιρετική και θέλω να συγχαρώ τον εκδότη και για την ποιότητα της μετάφρασης και για την επιμέλεια αλλά και για την αισθητική, υπάρχει μια προσωπογραφία που βλέπουμε στο παράρτημα ιστορίας της τέχνης που παραθέτει στο βιβλίο του ο Jacob απεικονίζεται ο Φραντσέσκο Σασέτι τον 15ο αιώνα μαζί με τον γιό του Τέντορο. Σε έναν πίνακα ο οποίος νομίζω είναι πολύ χαρακτηριστικός της μελαγχολίας και της μοναξιάς, αλλά και της υπευθυνότητας του λογιστή. Ο λογιστής όμως δεν είναι απλώς λογιστής, είναι επιχειρηματίας, είναι δημόσιο πρόσωπο με πολιτική εξουσία. Είναι, στην πραγματικότητα, ένας διανοούμενος ο οποίος την εποχή εκείνη επικοινωνεί με την κριτική του Μακιαβέλι, με τον οποίον έχει ασχοληθεί ο Jacob.

Στην πραγματικότητα, η λογιστική είναι μια από τις βασικές οδούς που οδηγεί στον πολιτικό εκσυγχρονισμό. Γιατί -όσοι ασχολούνται με την θεωρία των πολιτικών ιδεών το ξέρουν καλύτερα από εμένα- ο Μακιαβέλι θεωρείται ο εκφραστής του πολιτικού κυνισμού, ενώ στην πραγματικότητα είναι το θεωρητικό θεμέλιο της πολιτικής νομιμοποίησης της διαφάνειας, είναι ένας εκσυγχρονιστής διανοούμενος ο οποίος θέτει τις βάσεις του μοντερνισμού, του θεσμικού και πολιτειακού μοντερνισμού. Και, αυτό, βασίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό και στην λογιστική.

Αυτό συνεχίζεται με έναν εξαιρετικά γοητευτικό τρόπο μέσα από την γραφή του Jacob σε όλη την περίοδο από τον 14ο αιώνα μέχρι τις μέρες μας. Με πολλές αναφορές φυσικά στην Ιταλία που είναι η μήτρα η ιστορική του Εμπορικού Δικαίου, της Εμπο-

ρικής Εταιρείας του διπλογραφικού συστήματος – εμείς οι νομικοί το ξέρουμε αυτό πάρα πολύ καλά – συνεχίζεται με την Ολλανδία, τη Γαλλία του Κολμπέρ, αλλά και με την Γαλλία του Νεκέρ, περνάει από το παράδειγμα της Ολλανδίας, για να απογειωθεί στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι πατέρες των Ηνωμένων Πολιτειών, οι πατέρες του αμερικανικού συντάγματος στην πραγματικότητα είναι και πατέρες μιας αντίληψης για τη λογιστική. Αυτό αφορά και τον Βενιαμίν Φραγκλίνο και τον Ουάσιγκτον και τον Μόρρις αλλά, κυρίως, τον Αλεξάντερ Χάμιλτον, που προσφάτως έχει γίνει και μια πολύ διάσημη όπερα και που είναι ο πατέρας του δημοσιονομικού ομοσπονδισμού, του fiscal federalism, που είναι εξαιρετικά διδακτικός για αυτό που θέλει να κάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση ως επόμενο βήμα προς την κατεύθυνση της οικονομικής διακυβέρνησης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Χωρίς την ιστορική εμπειρία της περιόδου Χάμιλτον δεν θα μπορέσουμε στην Ευρώπη, με καθυστέρηση δυόμισι περίπου αιώνων, να καταλάβουμε τι είναι αυτό που πρέπει να κάνουμε. Πάντως, αυτό που έκανε ο Χάμιλτον στην εποχή του ήταν PSI σε σχέση με το χρέος των Πολιτειών και, στην πραγματικότητα, επιβολή ενός αυστηρού, κεντρικού, ομοσπονδιακού ελέγχου στο σύστημα οικονομικής διακυβέρνησης.

Ο συγγραφέας συνεχίζει με εντυπωσιακή ευρυμάθεια – νομίζω ότι απολαμβάνει τις σελίδες που γράφει για τον Ονορέ Ντε Μπαλζάκ και για τον Ντίκενς – για να φτάσει στην παρουσίαση της ιστορίας των μεγάλων ελεγκτικών εταιρειών, των Big Five, στην αρχή. Είναι ιλιγγιώδης και συγκλονιστική η περιγραφή του για την άνοδο και την πτώση της Arthur Andersen.

Όλα αυτά καταλήγουν στο δικό μας ζήτημα για το οποίο θα πω δύο φράσεις μόνο. Σίγουρα η ελληνική κρίση είναι μια κρίση απεικόνισης των λογαριασμών μας. Είναι μια κρίση εξωραϊσμού ή νόθευσης των στατιστικών στοιχείων της χώρας. Άρα μια νόθευση της αντίληψης της κοινωνίας, της κοινής γνώμης, του ελληνικού λαού για το ποια ήταν ακριβώς τα μακροοικονομικά και τα δημοσιονομικά δεδομένα. Αυτή η διαμάχη συνεχίζεται μέχρι τώρα. Ξέρετε, ότι στη χώρα μας έχει καταστεί αντικείμενο ποινικής διερεύνησης, ποινικής δίκης, η ενέργεια του επικεφαλής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής να απεικονίσει το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009 επί τη βάση του οποίου οικοδομήθηκαν τα μέτρα δημοσιονομικής και διαρθρωτικής προσαρμογής και αυτό το ζήτημα στην πραγματικότητα εκκρεμεί έως τώρα. Αλλά μετά, για να πάμε στο μέλλον με μια μόνο φράση, μετά την δραστική επέμβαση στο χρέος που έγινε το 2011-2012, μετά την ονομαστική μείωση, το κούρεμα και την ακόμη δραστικότερη μείωση σε παρούσα αξία μέσω των ευνοϊκών όρων δανεισμού που διαμορφώνει ένα ακόμη μεγαλύτερο OSI (Official Sector Involvement) που μας επιτρέπει τώρα να το επεκτείνουμε. Βλέπετε ότι όλες οι περαιτέρω προσαρμογές, οι ευνοϊκές για την Ελλάδα, αφορούν το δεύτερο δάνειο, το δάνειο που έχει χορηγήσει ο EFSF, το δάνειο του PSI αυτό είναι που βελτιώνεται ακόμη τώρα, αυτό έχει τη δυναμική να δώσει μεγαλύτερη μείωση σε παρούσα αξία.

Μόνο που οι πολιτικές διευθετήσεις και συμφωνίες που γίνονται με τους εταίρους μας σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Eurogroup θέτουν έναν άλλον όρο που δεν υπήρχε μέχρι τώρα, ότι το κόστος δεν μπορεί να βαραίνει τους εταίρους. Το κόστος θα βαραίνει είτε την Ελλάδα είτε τον ίδιον τον ESM στο μέτρο που αυτός παράγει κάποιες – as το πούμε έτσι – υπεραξίες λόγω της μεγάλης πιστοληπτικής ικανότητας που έχει, χωρίς να επιβαρύνει τα κράτη – μέλη της Ευρωζώνης που είναι μέτοχοί του και εγγυητές του.

Και, εδώ, θα συζητήσουμε, φαντάζομαι, λόγω της παρουσίας του Paul Kazarian που επιμένει εμπράκτως στο ζήτημα αυτό, ότι τα πάντα εξαρτώνται από την ορθή απεικόνιση του ελληνικού δημοσίου χρέους. Και το κεντρικό σημείο είναι ένα – όπως είχαμε την ευκαιρία να πούμε πέρυσι στο Λος Άντζελες σχεδόν όλοι οι παριστάμενοι εδώ σε ένα εξαιρετικό συνέδριο που είχε οργανώσει ο Jacob Soll με την στήριξη του Paul Kazarian και με την θερμή φιλοξενία του προέδρου Νικία - η βασική ιδιομορφία της ελληνικής περίπτωσης. Σε όλες τις χώρες – μέλη της Ευρωζώνης η διαφορά μεταξύ ονομαστικής αξίας του χρέους και παρούσας αξίας είναι μεταξύ μιας και πέντε μονάδων του ΑΕΠ, ενώ στην ελληνική περίπτωση, λόγω αυτής της ευνοϊκής ιδιομορφίας που έχουμε το χρέος μας να το χρωστάμε στους εταίρους και στους θεσμούς, η διαφορά μεταξύ ονομαστικής αξίας και παρούσας αξίας ξεπερνάει τις 80 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Από αυτό ως αφετηρία ξεκινάει μια οργανωμένη παρέμβαση για το χρέος με προοπτική, χωρίς αυτό να διογκώνει το χρέος όπως κινδυνεύουμε να συμβεί τώρα. Δηλαδή, να υπάρξει διευθέτηση που διασφαλίζει τη βιωσιμότητα, αλλά με διόγκωση επειδή η Ελλάδα αναλαμβάνει ένα βάρος που το 2012 το είχαν αναλάβει οι εταίροι.

Αυτό πολύ συνοπτικά είναι το ζήτημα στο οποίο μας εισάγει, με τόσο λαμπρό και σύνθετο τρόπο, το βιβλίο του Jacob Soll για το οποίο τον συγχαίρω και τον ευχαριστώ θερμά.

Σχολιασμός
από τον Πρόεδρο του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών
του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
κ. Νικόλαο Ηρειώτη

Αξιότιμοι κύριοι Βουλευτές, αγαπητοί συνάδελφοι, αγαπητοί φίλοι,

Όταν μου ζητήθηκε να μιλήσω για το βιβλίο του συναδέλφου καθηγητού Jacob Soll, ένοιωσα μεγάλο το βάρος στους ώμους μου, διότι η ανάπτυξη μίας επιστήμης, όσον αφορά την τελειοποίησή της, αλλά και την αποδοχή, της χρησιμότητάς της, από τους χρήστες, στηρίζεται σε τρεις σημαντικούς πυλώνες.

Η Λογιστική από την αρχαιότητα έως σήμερα

Πριν όμως αναφερθώ στους πυλώνες, θα πρέπει να απαντήσω στο πρώτο ερώτημα, που βασανίζει, όχι μόνον τον απλό άνθρωπο και τις δημόσιες αρχές, αλλά, αρκετές φορές και τον ίδιο τον λογιστή. Ποιο αντικείμενο θεραπεύει η επιστήμη της λογιστικής; Ποιο σωστά, ποιος είναι ο ορισμός της; Στο σημείο αυτό, ας σταθούμε σε έναν ορισμό γενικό, ο οποίος δείχνει και την σημαντικότητα αυτής της επιστήμης, γι' αυτό θα λέγαμε ότι «η λογιστική είναι η επιστήμη, η οποία δίνει ακριβείς πληροφορίες για τις συναλλαγές» και επειδή οι συναλλαγές είναι αρχαίο φαινόμενο, η ανάπτυξη της λογιστικής ξεκίνησε από τα πανάρχαια χρόνια. Θα μπορούσα να σας υπενθυμίσω την χρήση λογιστικών πρακτικών στους Ασύριους, Αιγύπτιους, αρχαίους Έλληνες, αλλά θα σας κουράσω. Θα σας υπενθυμίσω μόνο, πως στον λόγο του Λυσία «κατά Εργοκλέους» έχουμε σαφείς λογιστικές αναφορές, όπως «Αλλά και όταν σεις εψηφίσατε να συνταχθή κατάλογος των χρημάτων τα οποία είχαν εισπραχθή από τας συμμαχικάς πόλεις, και να επανέλθουν οι διαχειρισταί δια να αποδώσουν λογαριασμόν...»¹. Συνεπώς δεν

¹ Νιφορόπουλος Ι. Κ., (2013), Η Ιστορία της Λογιστικής στην Ελλάδα, <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/15956>.

χρειάζεται ιδιαίτερη προσπάθεια για να αποδείξουμε τον μακρύ δρόμο της λογιστικής μέσα στην ιστορία και συνεπώς την χρησιμότητά της. Η λογιστική ξεκινά με την ύπαρξη των πρώτων συναλλαγών, είτε αφορούσαν την είσπραξη φόρων στην αρχαιότητα, είτε την αποθήκευση και ανταλλαγή προϊόντων. Το μόνο, που ίσως θα έπρεπε να αναφέρουμε για λόγους καθαρά πληροφοριακούς, είναι ότι η λογιστική ξεκίνησε με την μορφή, που την γνωρίζουμε σήμερα, περίπου το 1500 από τον φραγκισκανό μοναχό Luka de Borgo Paciolo (ο οποίος θεωρείται ο πατέρας της μοντέρνας λογιστικής). Ο Luka de Borgo Paciolo στο βιβλίο του «Summa de arithmetica, Geometrica, Proportioni e Proportionalita» σε ιδιαίτερο κεφάλαιο «Particularis de Comptytiset Scripturis» αναλύει τον τρόπο λειτουργίας της διπλογραφίας, όπου επιχειρεί να διακρίνει τους λογαριασμούς σε τάξεις στο γενικό καθολικό².

Ο πρώτος Πυλώνας (ή η δημιουργία)

Έχοντας συνειδητοποιήσει το τι διαπραγματεύεται η λογιστική επιστήμη, ας μιλήσουμε για τους τρεις πυλώνες, πάνω στους οποίους πρέπει να στηρίζεται μία επιστήμη και συνεπώς και η επιστήμη της λογιστικής. Ο πρώτος πυλώνας αφορά την δημιουργία των εξειδικευμένων εργαλείων για την χρησιμοποίηση της από τους χρήστες. Όπως όλες οι επιστήμες έτσι και η λογιστική δημιούργησε στο πέρασμα του χρόνου την κατάλληλη θεωρητική υποδομή, τα απαραίτητα μεθοδολογικά μέσα με τα οποία μπορεί να υπηρετεί το αντικείμενο της. Κατά την διάρκεια των αιώνων, η επιστήμη της λογιστικής, όχι μόνον ανέπτυξε τα κατάλληλα εργαλεία, αλλά ανέπτυξε και εξειδικεύσεις για να υπηρετεί με περισσότερη ακρίβεια και καταλληλότητα τον σκοπό της. Δημιουργήθηκε λοιπόν, η Χρηματοοικονομική Λογιστική, η Λογιστική Εταιριών, η Διοικητική Λογιστική, η Δημόσια Λογιστική, η Ιστορία της Λογιστικής κ.ά. Στο σημείο αυτό, ίσως κάποιος από εσάς, θα θελήσετε να πείτε, ότι η Ιστορία της Λογιστικής είναι ο εύκολος κλάδος της λογιστικής, γιατί ασχολείται με το παρελθόν και ο ερευνητής βρίσκει το υλικό του έτοιμο και το καταγράφει στο παρόν. Όμως, θα σας υπενθυμίσω, πως τα μεγάλα ονόματα της λογιστικής στην Ελλάδα όπως οι, Δανάλης, Τσιμάρας, Παπαναστασάτος, Παπαϊωάννου, Μπαλτάς, Ανδριόλας, Χουμανίδης κ.ά. ασχολήθηκαν με αυτό το αντικείμενο στο τέλος της καριέρας τους, έχοντας ήδη τεράστια εμπειρία στην επιστήμη της Λογιστικής. Είναι πράγματι αλήθεια, πως δεν μπορείς να ασχοληθείς με την επισήμανση των σφαλμάτων μίας επιστήμης, εάν δεν γνωρίζεις καλά την ιστορία της και η Ιστορία της Λογιστικής είναι πράγματι η εξειδίκευση αυτής, η οποία μας οπλίζει με την πείρα, ώστε να αναγνωρίσουμε τα προγενέστερα σφάλματα και να τα διορθώσουμε στο παρόν. Για τον λόγο αυτό, περίμενα, βλέποντας τον συνάδελφο Soll, να δω

² Νιφορόπουλος Ι. Κ., (2013), Η Ιστορία της Λογιστικής στην Ελλάδα, <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/15956>

έναν ηλικιωμένο επιστήμονα στο τέλος της καριέρας του. Με χαρά όμως βλέπω έναν ώριμο επιστήμονα στην ακμή των επιστημονικών αναζητήσεών του.

Ο δεύτερος Πυλώνας (ή η ανάγκη)

Μετά από τόση συζήτηση για τον πρώτο πυλώνα, αλλά και για την ιστορία της λογιστικής, το κοινό, που με παρακολουθεί, θα περιμένει να ευχαριστήσω τον αγαπητό συνάδελφο καθηγητή Soll για την προσφορά του σε μία τόσο σημαντική εξειδίκευση της λογιστικής, όπως είναι αυτή της Ιστορίας της Λογιστικής. Η αλήθεια είναι ότι και εγώ αυτό σκεπτόμουν να κάνω μέχρι που διάβασα το βιβλίο του «Λογιστική, Πολιτική & Λογοδοσία», όπου συνειδητοποίησα ότι ο συνάδελφος Soll δεν θεραπεύει τόσο τον πρώτο πυλώνα, αυτόν της ανάπτυξης και τελειοποίησης της Λογιστικής Επιστήμης, αλλά τον δεύτερο πυλώνα, αυτόν της αποδοχής της λογιστικής από τους χρήστες αυτής (δημόσιων φορέων και ιδιωτικών). Η έρευνα σε αυτόν τον πυλώνα θέλει μεγάλο κουράγιο για τον απλό λόγο ότι τα αποτελέσματα είναι τα αναμενόμενα. Δηλαδή, ενώ ο ιδιωτικός τομέας προσπαθεί να εφαρμόσει την τελευταία λέξη της τεχνολογίας στην λογιστική για να έχει την σωστή και πλήρη πληροφόρηση, την οποία και πληρώνει με σημαντικά ποσά, ο δημόσιος τομέας, ενώ πληρώνει μεγαλύτερα ποσά για να έχει αυτήν την πληροφόρηση, στο τέλος την υποβαθμίζει και κάνει μεγάλη προσπάθεια να μην την χρησιμοποιήσει. Αυτή η πραγματικότητα δεν είναι σημερινό φαινόμενο, αλλά ιδιαίτερα παλιό. Οι περισσότεροι αυτοκράτορες, βασιλείς, πρίγκηπες κ.ά., την περίοδο της ανόδου τους, απέφευγαν να γνωρίζουν τι χρωστούν και από πού πρέπει να εισπράξουν, τι ξόδεψαν και εάν τα έσοδα, οποιασδήποτε μορφής, ήταν αντάξια των αγώνων και των κόπων των λαών τους. Όλοι οι αυτοκράτορες, βασιλείς και γενικότερα ηγέτες δεν ήθελαν να λάβουν την λογιστική πληροφόρηση πριν τους πολέμους, που θα έδιναν, με την πίστη, ότι μετά τους πολέμους τα προβλήματα θα λύνονταν ως δια μαγείας. Η αλήθεια είναι ότι μετά τους πολέμους φορτώνονταν υποχρεωτικά την λογιστική πληροφορία και για πρώτη φορά συνειδητοποιούσαν την έννοια του κόστους. Μα, τις περισσότερες φορές, ήταν ήδη αργά, γιατί η γνώση της αλήθειας, όχι μόνον έφθανε μετά την αλόγιστη σπατάλη δυνάμεων και πόρων, αλλά τα ίδια τα πρόσωπα δεν έπειθαν πλέον. Δεν χρειαζόμαστε αναπαράσταση των αρχαίων χρόνων, του μεσαίωνα ή της αναγέννησης για να καταλάβουμε την κατάσταση αυτή. Αρκεί να δούμε σήμερα την κατάσταση όλων των χωρών και βλέπουμε την ίδια χιλιοπαιγμένη θεατρική παράσταση. Αρκεί να δούμε την Ευρώπη σήμερα και θα καταλάβουμε, γιατί έπρεπε να έχουμε δώσει μεγαλύτερο βάρος στην ιστορία της λογιστικής, αλλά και να έχουμε εφαρμόσει τις λογιστικές πληροφορίες και συγκεκριμένα τις λογιστικές αξίες. Τελικά, το βιβλίο του καθηγητού Jacob Soll υπηρετεί, με σημαντική ικανότητα, πολύ περισσότερο τον δεύτερο πυλώνα, παρά την Ιστορία της Λογιστικής και αποδεικνύει την τεράστια ανάγκη για αποδοχή της λογιστικής αλήθειας από τους δημόσιους ηγέτες και γενικότερα τους πολιτικούς.

Ο τρίτος Πυλώνας (ή το μετέωρο βήμα του Ανθρώπου)

Δεν νομίζω όμως, ότι πρέπει να μείνουμε στα συγκαρηπτήρια, αλλά πιστεύω ότι πρέπει να καλέσουμε τον καθηγητή Soll, ο οποίος, μαζί με την βοήθεια όλων μας, να θεραπεύσει τον τρίτο πυλώνα, αυτόν της δημιουργίας εργαλείων για την υποχρεωτική εφαρμογή της λογιστικής πληροφόρησης, αλλά και της υποχρεωτικής χρησιμοποίησης της στις δημόσιες αποφάσεις, ασήμαντες ή σημαντικές. Η αλήθεια είναι ότι στον κόσμο αυτό κτίσαμε τον πρώτο πυλώνα, δηλαδή, έχουμε φτιάξει τα εργαλεία για την ανάπτυξη και τη σωστή εφαρμογή της συγκεκριμένης επιστήμης, επίσης, κτίσαμε τον δεύτερο πυλώνα, δηλαδή ανακαλύψαμε ότι έχουμε ανάγκη να τα χρησιμοποιήσουμε, αλλά μένει η απόφαση να κτίσουμε τον τρίτο πυλώνα, δηλαδή να αποδεχτούμε αυτή την χρησιμοποίηση. Συγκεκριμένα, πρέπει να δημιουργήσουμε θεσμούς, οι οποίοι θα μας οδηγούν και εάν δεν το θέλουμε, θα μας εξαναγκάζουν, να βαδίζουμε στο δρόμο της λογικής και της γνώσης, γιατί εκεί οδηγεί η λογιστική πληροφορία. Πράγματι, εάν το σκεφτούμε καλά, αυτό είναι το πρόβλημα μας, συγκεκριμένα το έλλειμα ηθικής. Η ηθική μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα ή από λαό σε λαό, εξαιτίας της διαφορετικής ιστορίας, συνηθειών και φιλοσοφίας. Η εφαρμογή όμως των θεσμών, οι οποίοι κρατούν ψηλά τις ηθικές αξίες του κάθε λαού, είναι το επίπεδο της ηθικής του λαού αυτού. Οι ανθρώπινες αδυναμίες όμως δείχνουν μία διαφορετική πραγματικότητα από την αρχαιότητα έως σήμερα. Στους αρχαίους χρόνους ήταν συνηθισμένο φαινόμενο, σε πολλές περιπτώσεις, να σκοτώνουν τον αγγελιαφόρο των κακών ειδήσεων και όχι τον δημιουργό των κακών καταστάσεων. Είναι δύσκολο να εφαρμόζουμε θεσμούς, οι οποίοι θα μας οδηγούν με κούραση πιο ψηλά. Προτιμούμε τη φαντασία και το όνειρο, που πιστεύουμε ότι οδηγούν στα εύκολα θαύματα. Θα μου πείτε, ότι το τελευταίο είναι λογικό. Ένας ηγέτης πρέπει να έχει όραμα. Να φαντάζεται τον στόχο του και με την φαντασία του να βλέπει το μέλλον. Πράγματι, πιστεύω πως ο ηγέτης πρέπει να έχει όραμα, αλλά ταυτόχρονα έρχονται στο μυαλό μου τα λόγια του παππού αδελφικού μου φίλου, με σαράντα - πενήντα χρόνια σκληρής δουλειάς και συνεπώς, πραγματικής εμπειρίας, ο οποίος μου είπε «παιδί μου δεν είναι κακό να ονειρευόμαστε όταν κοιμόμαστε, γιατί δεν στοιχίζει καθόλου, αλλά το να ονειρευόμαστε όταν δεν κοιμόμαστε είναι τραγικό, γιατί καταλήγει πανάκριβο». Πράγματι, η θεραπεία του τρίτου Πυλώνα, αυτού της δημιουργίας θεσμών για την υποχρεωτική χρησιμοποίηση της λογιστικής πληροφορίας από τους χρήστες του δημόσιου τομέα, θα οδηγήσει τους πολιτικούς μας να μην ονειρεύονται όταν είναι ξύπνιοι και να ξεχωρίζουν το όνειρο από το όραμα. Κάποιοι κακοί θα έλεγαν, ότι η χρησιμοποίηση της λογιστικής πληροφορίας θα βοηθήσει πολλούς από τους τελευταίους να μην κοιμούνται όρθιοι.....

Σχολιασμός
από τον ιδρυτή, πρόεδρο & διευθύνοντα σύμβουλο των *Japonica
Partners και Charles & Agnes Kazarian Foundations*
κ. Paul Kazarian

Thank you for this opportunity to comment on one of the most important books to be read and applied in our world today.

And a special thanks (“ef-hari-sto”) to the all the speakers who gave amazingly passionate and powerful words. They are both impressive and inspiring. The speakers you have here, in our view, are real leaders. These are patriots of Greece.

And, as a very large investor here, we are very proud to say that we made our large investment here because when we see the type of leaders that you have and the passion of these leaders, you know that there’s a tremendous road ahead. We are just amazed. You did a fabulous job. I want to thank them all.

Now, on Professor Soll’s book, “The Reckoning: Financial Accountability and the Rise and Fall of Nations”. It’s both an extraordinary analysis of the role of double-entry accounting and the rise and the fall of nations. But, it’s also, and I believe most importantly, a book that has the potential to positively change the course of history in Greece. Professor Soll’s book proves beyond any reasonable doubt that for governments to survive and indeed prosper, that making financial decisions with double-entry accounting is essential.

Among the great wisdoms of your book, I’m just going to discuss five wisdoms that we see.

One, the first wisdom. This one is that the senior most leadership in the government must support double-entry accounting. If the senior most leadership in

the government does not support double-entry accounting, it will fail at one point or another. And, I think Mr. Nikias, the President of USC has also commented on that. It can rise and it can fall. It is the senior leadership that must embrace, as we see here, that double-entry accounting and reform is essential for financial management.

The second point is that governments, and this may sound a little strange, must make significant effort to educate all their citizens on the benefits of double-entry accounting for both the government and in their personal decisions. You have tremendous entrepreneurs here. You have tremendous innovation and ambition. What they lack is the accounting framework to build a small company into a large company into a global company. You cannot build a small company into a global company, a small coffee shop into a franchise of coffee shops, unless you understand double-entry accounting. So, when you look around and you ask why there isn't growth, and why there are other countries acquiring your most important assets, and your largest assets, it's because of an absence of financial management and the management of your own assets. And, that starts with educating in the schools on the importance of using a balance sheet for your financial decisions. Otherwise, you are going to be left to managing very small companies, and other operations will be managed by those outside the country who are trained in these skills.

The third point, which has been made, governments can rise and fall depending on their use of double-entry accounting.

The fourth, is one that Professor Soll and my colleague, Christopher Magarian, mentioned to me. It is in the introduction to Chapter Four. They said when you bring up these topics about double-entry accounting, expect the same response that Phillip the Second, King of Spain, gave when he discussed the importance of good government accounting. So, when you are discussing accounting to those who are not familiar with accounting, expect the same response which was, "I do not wish to break my brains trying to comprehend something which I do not understand now, nor will I ever understand in all of my days." That's a big problem with economists in particular. And I see people here who do not have accounting backgrounds, and I look at where they have come and the progress they have made. These are unique individuals here, because they've embraced something that others really have difficulty embracing.

The fifth one is that financial schemes that governments use today to deceive the public on their financial position and performance, they've been used for centuries, and they've had the same destructive results. So, hopefully, it's obvious why Professor Soll's insights from history are essential for Greece to regain the trust and confidence of both taxpayers and the global bond market. As an international

investor, we hear all the time, “Greeks don’t pay taxes”. And then the question you often ask is, “What is their trust and confidence in the government in using those funds?” Reporting the finances on an internationally comparable basis is what inspires trust and confidence.

To state the obvious, Greece has a significant challenge in regaining trust and confidence in the management and reporting of its government finances. The term, “Greek statistics”, is now used to label any of a wide range of financial deceptions. That is not a positive trait. And, compounding the “Greek statistics” challenge are senior economists who only talk about GDP, who only talk about theory, not about solid public financial management that is politically agnostic. It doesn’t mean the left or the right. It is politically agnostic. Solid financial management is solid financial management. Balance sheets are politically agnostic. Left, right, middle. It is not a political tool. It is a management tool, and the foundation which is double-entry accounting.

Double-entry accounting and international standards are the only way managers of governments can know the difference between an investment and an expense, or the difference between an obligation and revenue. It is very difficult for us as managers to educate someone over thirty-years old. You have very smart people here who are able to pick up on it. But when you sell your assets, and you book them as a revenue, it’s not revenue. You sold an asset. Or, when you look at your facilities, and you look at your infrastructure here, and you say, “why isn’t it as pristine and potential as it should be?” It’s because they look at spending money on infrastructure as an expense. It’s an investment. You are investing in yourself. You are investing in your asset. It’s not an expense. When you confuse an investment and an expense, what happens is that you don’t invest in your infrastructure. This is double-entry accounting. It’s super simple, but it’s very hard to communicate especially to economists. And, I don’t say all economists, but almost all economists.

One example most clearly illustrates the essential importance to Greece of using international accounting standards, which happen to be the same standards as used by the European Union in publishing their financial statements, France and the UK and a long list of other nations, that correctly report it. The biggest example, that I think illustrates the warning light that there’s a problem here, is that the often repeated 179% debt to GDP is a number without economic reality and is nothing more than political fiction. It’s political fiction. Yes, there’s nothing more hugely destructive than this political fiction. Correctly calculating Greek government debt using the same international accounting standards as the European Union does, as France does, as the UK does, as other leading nations, Greece government debt is only 75% of GDP.

I repeat, it's only 75% of GDP using the same standards as the European Union uses for its own financial statements, when it communicates to bond investors. Their standards, you are not using them. Yours are political fiction. As Greeks seek to raise new funds by issuing bonds in the market, they should educate all global bond market stakeholders on what is a competitive advantage. Every global bond market stakeholder should be educated to know that Greece debt as a percentage of GDP is 75%, which is twenty-seven percentage points lower than your peer countries. Not 179%, which is seventy percentage higher than the peer average. I know that's surprising to some, and I hear a little giggle in there. But all four accounting firms have worked with us over four years, have done the numbers. We've discussed this with the rating agencies. The numbers are solid. There's not a single individual who is willing to publicly defend that 179%. We've offered some individuals who you may know, such as former finance ministers, \$100,000 to come up and publicly defend that number. And we'd donate \$100,000 to their favorite charity in Greece if they defend that number. They will not defend that number. That is total political fiction. It is twenty-seven percentage points lower than Portugal, Spain, Ireland, Italy and Cyprus on average. That's the reality. It is not 70 percentage points higher.

When properly educated on the correctly calculated Greek competitive advantage, Greece will receive lower borrowing costs, longer term borrowings, and an ability to issue larger, more liquid offerings, which all provide more growth. What makes the slow recognition of the real Greek debt number even more illustrative of the massive need for double-entry accounting and international standards, is the resistance of certain vested interests to tell the public that the European Union publishes its international accounts using international standards. They will not mention the standards that the European Union uses. The EU adopted them in 2012 when the crisis hit because they knew that to regain the confidence and trust of the global capital markets, they needed to adopt the best practice because they were scared by the crisis. So, they went and they used international accounting standards to publish their financial statements because that is the way to build trust and confidence. But, it has not been done here.

As a sovereign nation, Greece has the sole responsibility to report the correctly calculated debt number. Without this number reported by Greece, global bond investors, the rating agencies, and the media have little choice but to use the overstated, political fiction number reported by other institutions with different vested interests. The consequences are higher borrowing costs, lower economic growth, and significant suffering in the country. Furthermore, the Third Programme has provided €40 billion in debt relief, most of which reduces the balance sheet debt.

But for political reasons, the amount of debt relief continues to be reported at zero. The almost €40 billion in debt reduction is a huge positive for Greece. But without using the same international accounting standards as the European Union, France, the UK, or other leading governments, the debt and associated debt reductions are reported at zero. Clearly, it's not zero. Keep in mind that Greece has benefited from an historically unprecedented six debt restructurings. The most massive debt restructuring was at the time of the PSI, massive without historical precedent, and Greece has continued to get smaller, but progressive debt reductions, which are not reported at all, but have changed the composition of debt and they are not even reported as a reduction in debt. You have a debt competitive advantage. Your debt is 75%, not 175. It's twenty-seven percentage points lower than the peers, not seventy percent higher. That's a fact. That's why you have democracy. That's why you have international accounting rules. Otherwise, economists will debate and debate and debate and nothing will ever happen. It's not an indictment of the profession - maybe it is an indictment of the profession - but it happens to be reality. Accountants have rules. They use the rules. They get their decisions done. They get them timely and they move forward, and it inspires trust and confidence because you know it's internationally comparable and audited.

In conclusion, I strongly urge that all citizens in Greece read Professor Soll's book, and discuss the history changing wisdoms in both public and private gatherings, and use double-entry accounting and international accounting standards, as a cornerstone of solid public financial management as it is essential to win the trust and confidence of both taxpayers and the global capital markets.

Thank you again for the invitation and I hope that was helpful.

Σχολιασμός από τον Γενικό Γραμματέα Δημοσιονομικής Πολιτικής κ. Φραγκίσκο Κουτεντάκη

Καλησπέρα. Θέλω πρώτα απ' όλα να ευχαριστήσω το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και προσωπικά τον Πρύτανη Θάνο Δημόπουλο για τη διοργάνωση αυτής της εκδήλωσης.

Είναι μεγάλη μου χαρά να συμμετέχω στην παρουσίαση της ελληνικής έκδοσης του βιβλίου «Λογιστική, Πολιτική και Λογοδοσία» του αγαπητού φίλου Jacob Soll. Να σημειώσουμε εξ αρχής ότι το βιβλίο αυτό δεν απευθύνεται σε εξειδικευμένο κοινό αλλά σε κάθε μορφωμένο πολίτη που είναι διατεθειμένος να ακολουθήσει μια συναρπαστική διαδρομή στην ιστορία της λογιστικής με συνεχείς αναφορές στην πολιτική ιστορία αλλά και σε προσωπικές ιστορίες σημαντικών ανθρώπων. Από τους Μέδικους της Φλωρεντίας μέχρι τη Γαλλική Επανάσταση κι από εκεί στις μεγάλες Ελεγκτικές εταιρείες και τους Οίκους Αξιολόγησης των ημερών μας ο Jacob Soll ξεδιπλώνει – όχι την ιστορία της λογιστικής – αλλά την ιστορία της οικονομικής και πολιτικής λογοδοσίας, αυτό που με τα δικά του λόγια ήταν μια «παρενέργεια της καλής λογιστικής». Ένα σημαντικό λοιπόν επίτευγμα του βιβλίου είναι πως καταφέρνει να κάνει τη λογιστική ένα συναρπαστικό θέμα – πράγμα δίολου εύκολο.

1. Σε ένα πρώτο επίπεδο η πολιτική αξία της λογιστικής είναι προφανής: Πράγματι, η λογιστική είναι απαραίτητη για την αποτύπωση της οικονομικής κατάστασης οποιασδήποτε οντότητας, νοικοκυριού, επιχείρησης ή του ίδιου του κράτους.

Όπως ξέρουμε, η διαχείριση του δημόσιου χρήματος είναι ένα από τα μονοπώλια της πολιτικής εξουσίας. Μόνο το κράτος μπορεί να επιβάλλει φόρους και να κατευθύνει τις δημόσιες δαπάνες. Κι επειδή η ουσία της πολιτικής είναι η κατανομή πόρων, η λογιστική είναι απαραίτητη στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας (ανεξάρτητα από τον προσανατολισμό της).

2. Αν όμως εμβαθύνουμε σε αυτή την σκέψη, η λογιστική μπορεί να γίνει δίκικο μαχαίρι: Η λογιστική ακολουθεί κανόνες και οι κανόνες από τη φύση τους περιορίζουν την πολιτική εξουσία καθώς αποκαλύπτουν τους οικονομικούς περιορισμούς και αναδεικνύουν τα αποτελέσματα της καλής ή κακής διαχείρισης. Το βιβλίο που παρουσιάζεται σήμερα είναι γεμάτο από συγκρούσεις πολιτικών ηγετών με τους λογιστές τους, ιδιαίτερα όταν οι δεύτεροι αποκάλυπταν δυσάρεστες αλήθειες στους πρώτους.

Εδώ προκύπτει μια αντίφαση: Μόνο η πολιτική εξουσία μπορεί να νομοθετήσει λογιστικούς κανόνες που περιορίζουν την άσκηση της πολιτικής εξουσίας. Προφανώς υπάρχει ένα πρόβλημα κινήτρων. Υπάρχει καμία πολιτική εξουσία που θα αποφασίσει να περιορίσει τον εαυτό της;

3. Ίσως όχι, εδώ όμως μπαίνει το ζήτημα της δημοκρατίας: Η δημοκρατία έχει μηχανισμούς ελέγχου που επιτρέπουν στους πολίτες να περιορίζουν την πολιτική εξουσία. Ένας τέτοιος μηχανισμός είναι και η θεμελίωση αυστηρών λογιστικών και διαχειριστικών κανόνων.

Σε μια δημοκρατική κοινωνία η λογιστική αποκτά μια πρόσθετη αξία. Όταν στηρίζεται σε αποδεκτούς και διαφανείς κανόνες γίνεται εργαλείο στα χέρια των πολιτών ώστε να μπορούν να κρίνουν τα πεπραγμένα της πολιτικής εξουσίας στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Η λογιστική είναι λογοδοσία και η λογοδοσία δημοκρατία.

4. Κλείνοντας, πιστεύω ότι έχουμε πολλά να μάθουμε από το βιβλίο του Jacob Soll. Τα θέματα της έρευνάς του έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας στη συγκεκριμένη εποχή. Η χώρα μας έχει μακρά ιστορία οικονομικής κακοδιαχείρισης και τις δραματικές συνέπειες αυτής της κακοδιαχείρισης τις βιώσαμε και τις βιώνουμε ακόμα. Πλέον η βελτίωση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών είναι ένα μεγάλο ζητούμενο. Έχουν γίνει σημαντικά βήματα και συνεχίζουν να γίνονται αλλά έχουμε ακόμα δρόμο μπροστά μας.

Αυτό που θέλω να τονίσω είναι ότι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή καθαρών λογιστικών κανόνων δεν είναι προαπαιτούμενο μόνο για να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των διεθνών αγορών. Είναι, πρωτίστως, προαπαιτούμενο για να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των πολιτών μας. Η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος είναι – ή θα έπρεπε να είναι – θέμα αρχής για κάθε δημοκρατική κυβέρνηση.

Σχολιασμός από τον Πρόεδρο του Πανεπιστημίου *Southern California* καθηγητή C.L. Max Nikias

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω με την περιγραφή μιας εικόνας από την πρώιμη ακόμη ιστορία της Αμερικής σχετικά με την ανάγκη για μια κοινή δέσμευση για οικονομική ακεραιότητα. Στις αρχές ακόμη της πρώτης θητείας του Τζορτζ Ουάσιγκτον ως πρώτου Προέδρου των Η.Π.Α., η νέα Αμερικανική Ένωση διέτρεχε ήδη τον κίνδυνο της διάλυσης λόγω εντόνων αντιπαραθέσεων σχετικά με οικονομικές υποχρεώσεις.

Υπό την ιδιότητα του υπουργού Οικονομικών, ο Αλεξάντερ Χάμιλτον πρότεινε στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση την σύσταση μιας ομοσπονδιακής τράπεζας (federal bank), η οποία θα αναλάμβανε τα χρέη και των 13 Πολιτειών. Τα χρέη αυτά ήταν τεράστια, λόγω του κόστους του επαναστατικού πολέμου εναντίον της Αγγλικής αποικιοκρατίας. Αυτό οδήγησε σε μία από τις πρώτες μεγάλες συγκρούσεις μεταξύ των αγροτικών των Νότιων πολιτειών και των αστικοποιημένων Βόρειων πολιτειών. Οι Νότιες πολιτείες αντιτάχθηκαν στον Χάμιλτον, υποστηρίζοντας ότι η πρότασή του θα ωφελήσει τους πλούσιους κερδοσκόπους του Βορρά. Πολλοί πολιτικοί, όπως ο γερουσιαστής James Madison από την Βιρτζίνια (Virginia), θεώρησαν ότι το καθεστώς αυτό θα επιβράβευε (ωφελοούσε) τις πολιτείες με υψηλά χρέη και θα «τιμωρούσε» (ζημίωνε) πολιτείες όπως η Βιρτζίνια (Virginia), οι οποίες είχαν αποπληρώσει τα χρέη τους. Ωστόσο, ο Χάμιλτον επέμεινε ότι αυτή η μορφή κοινής υποχρέωσης και κοινής ευθύνης ήταν ο μόνος τρόπος για να εξασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα, η ακεραιότητα και το μέλλον των ΗΠΑ.

Ο μόνος τρόπος να καταστούν οι Ηνωμένες Πολιτείες αξιόπιστες («άξιες-πίσωσης») και υπεύθυνες στα μάτια του κόσμου ήταν η πρόληψη της πτώχευσης οποιασ-

δήποτε Πολιτείας από την Ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Θα ήταν ο μόνος τρόπος με τον οποίο το νέο έθνος θα μπορούσε να επιτύχει τη μέγιστη οικονομική δυναμική του.

Εν μέσω εντάσεων, τον Ιούνιο του 1790, ο υπουργός Εξωτερικών Τόμας Τζέφερσον - επίσης από τη Βιρτζίνια - προσκάλεσε τον Hamilton και τον Madison στο σπίτι του ένα βράδυ για δείπνο. Στο δείπνο αυτό, στις 20 Ιουνίου, συζητούν όλα τα ζητήματα. Και κατά τη διάρκεια αυτής της νύχτας, εν μέσω ενός μεγάλου γεύματος με σούπα βοδινού κρέατος, γεμιστού λάχανου, παγωτού βανίλιας και πέντε γαλλικών κρασιών, καθορίζουν τους όρους για ένα μεγάλο συμβιβασμό:

Ο γερουσιαστής Μάντισον θα άρει την αντίστασή του στο σχέδιο του Χάμιλτον. Σε αντάλλαγμα, ο Χάμιλτον θα εγκρίνει μια μεγάλη συμβολική κίνηση: Τη δημιουργία μιας μόνιμης πρωτεύουσας των ΗΠΑ - η οποία έμελλε να είναι η Ουάσιγκτον, DC - εντός της νότιας επικράτειας δίπλα στην πολιτεία της Βιρτζίνια.

Αυτή η διαμάχη ήταν σκληρή και περίπλοκη. Ωστόσο, το 1795, η 11η αναθεώρηση του Συντάγματος (11th amendment of the constitution) επικυρώθηκε από τις πολιτείες: παρέχει σε όλες τις πολιτείες ασυλία από την πτώχευση. Η ιστορία αποδεικνύει ότι οι ιδρυτές της Αμερικής ήταν λαμπροί, πήραν τη σωστή απόφαση. Χωρίς την 11η αναθεώρηση, κατά τη διάρκεια της μεγάλης χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008-2009, πολλές πολιτείες θα είχαν τεθεί σε πτώχευση, συμπεριλαμβανομένης και της Καλιφόρνιας. Και φυσικά βρίσκεται σε έντονη αντίθεση με τις κρίσιμες αποφάσεις που λαμβάνονται επί των δικών μας χρόνων.

Η οικονομική επιτυχία των σπουδαίων εθνών και των σπουδαίων ιδρυμάτων απαιτεί αμοιβαία ανάληψη ευθυνών από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Ωστόσο, η επιτυχία αυτή πηγάζει επίσης και από θεμελιώδεις υπεύθυνες λογιστικές μεθόδους και πρακτικές. Αυτές οι μέθοδοι φαίνονται άσπες ή βαρετές σε πολλούς.

Ωστόσο, ο Jacob Soll στο βιβλίο του «η ώρα του λογαριασμού» (The Reckoning), έχει καταφέρει κάτι πολύ σημαντικό:

- Έχει φωτίσει τις ηθικές και στρατηγικές διαστάσεις της λογιστικής, καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας.

- Και τις έχει καταστήσει επείγουσες και πραγματικές για τους πολίτες και τους ηγέτες κάθε έθνους σήμερα.

Ο καθηγητής Soll είναι, φυσικά, ένα από τα πιο διακεκριμένα μέλη του Πανεπιστημίου της Νότιας Καλιφόρνιας (USC), έχοντας κερδίσει διακρίσεις που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων μια υποτροφία του ιδρύματος Guggenheim και την «υποτροφία Ιδιοφυΐας» (Genius Grant) του ιδρύματος MacArthur.

Ήταν ένα από τα μεγάλα προνόμια για μένα να δουλεύω δίπλα του στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλιφόρνιας (USC). Και είμαι ευγνώμων για το έργο του που ει-κονογραφεί πώς η αλήθεια και η ακεραιότητα φωτίζουν τα καλύτερα μονοπάτια που διαγράφονται για τα θεσμικά όργανα και τις κοινωνίες.

Η Αρχαία Αθήνα αποτελεί ένα ισχυρό παράδειγμα του κεντρικού ρόλου που κατέχει η λογιστική στη δημοκρατία. Όπως έγραψε ο καθηγητής Soll στο έργο του «η ώρα του λογαριασμού» (The Reckoning), στην Αθήνα, «η λογιστική θεωρήθηκε ότι συνδέεται με την πολιτική ευθύνη».

Η καρδιά της δημοκρατικής κυβέρνησης των Αθηνών βασίστηκε σε ένα περίπλοκο σύστημα λογιστικής και δημόσιου ελέγχου. Το θησαυροφυλάκιο της πόλης-κράτους θεωρείτο ιερό και φυλασσόταν από τους θεματοφύλακές του στη Δήλο. Οι λογαριασμοί όλων των Αθηναίων δημόσιων λειτουργιών μπορούσαν να υποβάλλονται σε ελέγχους. Και ακόμη και οι ιερείς, οι ιέρειες και τα μέλη του ανώτατου δικαστηρίου (εφετείου) έπρεπε να προβαίνουν σε πλήρεις απολογισμούς κεφαλαίων. Η μορφή αυτή ευθύνης επέτρεψε στην Αθήνα να γίνει το λίκνο του Δυτικού πολιτισμού και κουλτούρας. Εντούτοις, η διαφθορά έμελλε να διαδοθεί ευρέως, ενώ σε κάποιο βαθμό, η απάτη ήταν και αυτή ανεκτή. Αυτοί οι δύο παράγοντες θα υπονόμειαν τη δημοκρατία και την ευημερία της Αθήνας.

Όπως επισημαίνει ο καθηγητής Soll, η πρόοδος στις λογιστικές τεχνικές στη μεσαιωνική βόρεια Ιταλία επέφερε πιο αποτελεσματική οικονομική οργάνωση στη Δύση. Και μαθαίνουμε από αυτόν μερικά θεμελιώδη μαθήματα.

Πρώτον, παρατηρούμε ότι τόσο στην Αθήνα, όσο και παντού αλλού, οι θεσμοί και οι κυβερνήσεις ευημερούσαν όταν προέβαιναν σε λογιστικές εγγραφές και αποτιμήσεις όσο καλύτερα μπορούσαν. Όταν το έκαναν με ακρίβεια, πειθαρχία και δέσμευση.

Δεύτερον, παρατηρούμε ότι σε κάθε περίπτωση, στην οποία ένας θεσμός ή η κοινωνία επωφελήθηκε από την καλή λογιστική, αναπόφευκτα χαλάρωσε τα λογιστικά πρότυπα αργότερα και ως αποτέλεσμα κατέληξε να υποφέρει.

Αυτό συνέβη με τους Medici, με τον Λουδοβίκο τον 14ο, πριν από το stock market crash (Μεγάλη Συντριβή) του 1929 και τη Μεγάλη Ύφεση του 2008.

Τρίτον, διαπιστώνουμε ότι πρέπει να ανανεώνουμε συνεχώς τις προσεγγίσεις μας σε ό,τι αφορά στο αίσθημα ευθύνης. Συνεχώς να τις βελτιώνουμε. Είναι σαν τον αθλητή που μοχθεί να φτάσει σε επίπεδο Ολυμπιονίκης, αλλά που αμέσως μετά αλαζονικά πιστεύει ότι δεν χρειάζεται να συνεχίσει να προσπαθεί τόσο σκληρά. Η πτώση είναι αναπόφευκτη αν δεν ξεκινάμε κάθε πρωί εκ νέου με νέα πεποίθηση.

Ο καθηγητής Soll διατυπώνει μια σημαντική παρατήρηση, στο συμπέρασμα του βιβλίου, ότι αυτό απαιτεί κάτι περισσότερο από μια προηγμένη οικονομική θεωρία. Απαιτεί βαθιά γνώση και υπόβαθρο στον πολιτισμό και στην ηθική και στις πιο σημαντικές ανθρωπιστικές αξίες και επιδιώξεις.

Δεδομένου ότι η Ελλάδα είναι απείρως πλούσια στα ανωτέρω, αυτό δεν μπορεί παρά να αποτελεί υπόσχεση για απεριόριστες δυνατότητες για αυτό το έθνος. Η Ελλάδα παραμένει μια χώρα με τεράστια περιουσιακά στοιχεία, δύναμη, ανθρώπινο κεφάλαιο

και δημιουργικότητα. Μια χώρα με απaráμιλλη ομορφιά και αξεπέραστη κληρονομιά. Αυτή η κληρονομιά μας δίνει μια εικόνα για το τι μπορεί να επιτευχθεί στις μέρες μας, ειδικά αν μετατρέψουμε τη σοφία του Καθηγητή Soll σε πράξεις. Αναμφίβολα, η διαφάνεια και η ευθύνη είναι δύσκολο να επιτευχθούν. Είναι δύσκολο να διατηρηθούν. Ωστόσο, η διασφάλιση της δημοκρατίας και της μακροπρόθεσμης σταθερότητας των εθνών είναι ακόμη πιο δύσκολες, χωρίς την ύπαρξη διαφάνειας και υπευθυνότητας (λογοδοσίας). Πρέπει να είμαστε πρόθυμοι να δούμε τα πράγματα ακριβώς όπως είναι, ούτως ώστε να διαπιστώσουμε ξεκάθαρα τι είναι εφικτό και τι όχι. Αυτό απαιτεί θάρρος από την πλευρά των πολιτών και αντίστοιχα χρειάζεται ταπεινότητα από τους ηγέτες.

Παράλληλα, πρέπει να υπάρχει και μια κουλτούρα για να το υποστηρίξει όλο αυτό. Μια κουλτούρα που να καλλιεργείται από πολύ νωρίς στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτή η κουλτούρα πρέπει να γαλουχεί και να προάγει έναν ακλόνητο σεβασμό απέναντι στους νόμους και τους θεσμούς, το υπόβαθρο για κάθε σταθερή δημοκρατική κοινωνία. Και αυτή η κουλτούρα πρέπει να έχει τις ρίζες της στις δημοκρατικές αξίες προκειμένου η δημοκρατία να έχει διάρκεια.

Με την ενίσχυση του σεβασμού των νόμων και των θεσμών από νωρίς, αποκομίζουμε σπουδαία κέρδη αργότερα.

Θεσπίζουμε τη διαφάνεια και την ευθύνη (λογοδοσία), και στη συνέχεια απολαμβάνουμε την ανάπτυξη και την ευημερία που έρχονται μαζί με αυτές.

Σας ευχαριστώ.

Σχολιασμός
από τον βουλευτή και π. Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών
κ. Χρήστο Σταϊκούρα

Κυρίες και Κύριοι,

Θέλω να ευχαριστήσω τους διοργανωτές της σημερινής εκδήλωσης για την ιδιαίτερα τιμητική πρόσκληση που μου απύθηναν να παρουσιάσω, μαζί με άλλους εκλεκτούς καλεσμένους, συναδέλφους από το χώρο της επιστήμης, της πολιτικής και της δημόσιας διοίκησης, το εξαιρετικό βιβλίο του Καθηγητή, κ. Soll.

Για εμένα, η αποδοχή της πρόσκλησης ήταν πρόκληση και ευκαιρία.

Πρόκληση, για να παρακολουθήσω την ιστορική πορεία της λογιστικής, μέσα από ένα παραμύθι εξουσίας, αυτοκρατορικής ισχύος, τέχνης και πολιτισμού.

Ευκαιρία, ιχνηλατώντας τις σκέψεις του συγγραφέα, να προβληματισθώ για το εάν η πολιτική, τα τελευταία χρόνια, συνέβαλε στην ενίσχυση της λογοδοσίας.

Σήμερα, αισθάνομαι δικαιωμένος γι' αυτή την επιλογή μου.

Βιβλίο, το οποίο διακρίνεται από συνοχή, συνεκτικότητα, ιστορική ακρίβεια.

Βιβλίο, το οποίο μπορεί να αποτελέσει εφιαλτήριο για γόνιμη σκέψη και θρυαλλίδα για προβληματισμό στο πεδίο των οικονομικών και της πολιτικής ιστορίας.

Κυρίες και Κύριοι,

Μέσα από τις ενδιαφέρουσες σελίδες του βιβλίου, αναδεικνύεται η κυρίαρχη θέση, διαχρονικά, της λογιστικής στη δημόσια ζωή.

Όπως υποστηρίζει και ο Καθηγητής, «*η λογιστική, πάντοτε παρούσα και ευπροσάρμοστη, βρισκόταν στη σκηνή του θριάμβου και του εγκλήματος*».

Σταχυολογώ, σε τίτλους, ορισμένες μόνο εμβληματικές αναφορές του συγγραφέα μέσα από αυτό το ιστορικό πέρασμα της λογιστικής:

- Οι *λογισταί* στην αρχαία Αθήνα, δηλαδή οι δημόσιοι υπάλληλοι που ασχολούνταν με την λογιστική.
- Οι *κουάιστορες* στη αρχαία Ρώμη, που φύλαγαν τα κλειδιά του δημόσιου θησαυροφυλακίου.
- Τα *rationarium* στη αρχαία Ρώμη, δηλαδή τα καλά λογιστικά βιβλία.
- Το *Domesday Book*, το *Βιβλίο της Κρίσης*, που παραλληλίζει τους βασιλικούς ελέγχους με την τελική λογοδοσία στον Θεό.
- Το *Liber abaci*, το βιβλίο του άβακα, καθώς και τα *σχολεία του άβακα*, που έγιναν κέντρα εκπαίδευσης για τους εμπόρους των ιταλικών δημοκρατικών πόλεων.
- Τα *καθολικά* των εποπτών της Γένοβας, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για οικονομικούς υπολογισμούς, καταγραφές και εσωτερική λογοδοσία.
- Τα *libri grandi*, τα λογιστικά βιβλία του Ντατίνι, καθώς και το *libro segreto*, το κρυφό προσωπικό του βιβλίο, στο οποίο καταγράφονταν το κέρδος και τα πράγματα που τον συνέδεαν με τον Θεό.
- Τη *χριστιανική έννοια της λογιστικής*, μέσα από τις ηθικές «πιστώσεις», «χρεώσεις» και «ισοζύγια».
- Την *tavola* των Μεδίκων, με μέρος των περιουσιακών τους στοιχείων να κατευθύνεται για τη χρηματοδότηση της φιλοσοφίας του νεοπλατωνισμού.
- Την *Summa* του Πατσιόλι, του πρώτου δημοσιευμένου εγχειριδίου λογιστικής.
- Τα *Βιβλία διπλογραφικής λογιστικής* και τα Ημερολόγια του Μαντσόνι και το βιβλίο του Αυλικού του Καστιλιόνε.
- Τα *λογιστικά σχολεία* στην Αμβέρσα.
- Το *λογιστικό βιβλίο των βασιλικών λογαριασμών* και τα *λογιστικά βιβλία τσέπης* του Λουδοβίκου της Γαλλίας.
- Τα *ιστορικά απομνημονεύματα* και οι *δημόσιοι κανόνες για τη λογιστική* του Κολμπέρ.
- Τους *οικονομικούς χειρισμούς* του Γουάλπολ, που τον βοήθησαν να μείνει στην εξουσία για 21 χρόνια, η πιο μακροχρόνια θητεία στην ιστορία της Βρετανίας.
- Το εγχειρίδιο *Η μέθοδος τήρησης λογιστικών βιβλίων* του Μάϊρ, ένα από τα σημαντικότερα βιβλία όλων των εποχών.
- Τον *βιομήχανο Γουέντγουντ*, του οποίου τα γραπτά για την κοστολόγηση είναι από τα πιο θεμελιώδη στην ιστορία των οικονομικών.
- Τον *Ελβετό τραπεζίτη Νεκέρ*, που δημοσίευσε το *Δημόσιο λογιστικό* και την *Πραγματεία για τη διαχείριση των οικονομικών*, καθιερώνοντάς τον ως τον κορυφαίο συγγραφέα οικονομικών στον κόσμο.

- Τον *Φραγκλίνο*, τον *Τζέφερσον*, τον *Ουάσινγκτον*, τον *Μόρις* και τον *Χάμιλτον*, με τη μεγάλη συμβολή τους στην καθιέρωση της σύγχρονης λογιστικής στην πρώιμη Αμερική.
- Την *μεγάλης έκτασης διαχείριση των σιδηροδρόμων*, που ανέδειξε τον ρόλο των κυβερνητικών ρυθμιστικών αρχών και των ιδιωτικών λογιστικών εταιρειών.
- Το *δίλημμα του Ντίκενς*, την *μεθοδολογία του Τέϊλορ*.
- Τον *Χάσκινς*, ο οποίος υπήρξε πρωτοπόρος της λογιστικής εκπαίδευσης και των προτύπων, και τον *Ντίκινσον*, με το εγχειρίδιο *Λογιστικής Πρακτικής και Διαδικασίας*.
- Την θέσπιση του *Νόμου Glass-Steagall* και την ίδρυση της *Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς*, ως πρώτες αντιδράσεις στη Μεγάλη Ύφεση του 1929.
- Το *Νόμο Sarbanes-Oxley*, ως απάντηση στα μεταγενέστερα λογιστικά σκάνδαλα εταιρειών και στις χρεοκοπίες.

Την κοινή συνισταμένη όλων αυτών συνοψίζει ο συγγραφέας:

«Από την Ιταλία της Αναγέννησης και τις σπουδαίες μοναρχίες της Ισπανίας και της Γαλλίας έως τις εμπορικές κοινωνίες της Ολλανδίας, της Βρετανίας και της Αμερικής, η λογιστική εμφανίζεται στη σκηνή με μεγάλη επίδραση, για να υποχωρήσει τελικά σε επικίνδυνο μονοπάτι».

Κυρίες και Κύριοι,

Ποια είναι συνεπώς τα βασικά συμπεράσματα και διδάγματα που μπορούμε να εξάγουμε, διατρέχοντας τις σελίδες του βιβλίου;

Η λογιστική αποτελεί τη βάση για τη δημιουργία εταιριών και κρατών.

Η αποτελεσματική λογιστική και πολιτική λογοδοσία συνέβαλαν, διαχρονικά και σημαντικά, στην ακμή και στην παρακμή μιας κοινωνίας.

Στη σύγχρονη οικονομία, ο ρόλος της λογιστικής γίνεται πιο εύθραυστος και ασαφής, γι' αυτό υπάρχει ανάγκη από ισχυρούς, επαρκείς και αποτελεσματικούς θεσμούς, με τη θέσπιση δημοσιονομικών κανόνων και εποπτικών πρακτικών και με τη θωράκιση των ελεγκτικών μηχανισμών.

Η χρηματοοικονομική ευθύνη, τόσο η εταιρική όσο και η κυβερνητική, πρέπει διαρκώς να καλλιεργείται, να ενισχύεται και να επιβεβαιώνεται.

Η διαφάνεια, η αξιοπιστία, η κοινωνική ευθύνη και η λογοδοσία αποτελούν θεμελιώδεις αρχές χρηματοοικονομικής ευθύνης στο σύγχρονο εταιρικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Η λογιστική και δημοσιονομική πειθαρχία αποτελούν ορθή επιχειρηματική πρακτική και σηματοδοτούν μία καλή διακυβέρνηση.

Η εταιρική διακυβέρνηση, μαζί με την εταιρική κοινωνική ευθύνη και τη βιώσιμη

ανάπτυξη, αποτελούν τους τρεις θεμελιώδεις πυλώνες της σύγχρονης επιχειρηματικότητας, για μία επιχείρηση που θέλει να αναπτύσσεται σε στέρεο οικονομικό και κοινωνικό έδαφος.

Στόχοι της ελεγκτικής διαδικασίας πρέπει να είναι η αποτελεσματική χρήση των δημοσίων πόρων, η ανάπτυξη χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, η ορθή εκτέλεση των διοικητικών δραστηριοτήτων και η κοινοποίηση των πληροφοριακών στοιχείων μέσω της δημοσίευσης αντικειμενικών εκθέσεων.

Κυρίες και Κύριοι,

Τούτων δοθέντων, ο συνδυασμός λογιστικής, πολιτικής και λογοδοσίας, τουλάχιστον στο πεδίο της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, ενισχύθηκε τα τελευταία χρόνια;

Εκτιμώ πως ναι, και μάλιστα πολύ περισσότερο σε σχέση με άλλες χώρες.

Και συνεχίζουμε, ως χώρα, αυτό να το πράττουμε.

Θα μου επιτρέψετε, στο πλαίσιο της αναγκαίας πολιτικής λογοδοσίας, να καταθέσω ορισμένες από τις βασικότερες παρεμβάσεις που έγιναν σε αυτό το πεδίο, κατά την περίοδο 2012-2014.

Παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν με την πολύτιμη συμβολή στελεχών του ΓΛΚ, πολλά από τα οποία βρίσκονται σήμερα στην αίθουσα, και τα οποία θα ήθελα, για ακόμη μία φορά, δημόσια να ευχαριστήσω.

Παρεμβάσεις όπως είναι:

- Η επικαιροποίηση και βελτίωση του συστήματος δημοσιονομικών ελέγχων.
- Η ποσοτική και ποιοτική ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών για τη διαχείριση των δημοσίων πόρων.
- Η ενεργοποίηση μηχανισμών παρακολούθησης και επιβολής κυρώσεων σε ΔΕΚΟ και ΝΠΙΔ.
- Η σύσταση και λειτουργία του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των ΟΤΑ.
- Η εδραίωση της τακτικής, έγκαιρης και έγκυρης ενημέρωσης και της διαφάνειας σχετικά με την πορεία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού.
- Η εφαρμογή διαδικασίας αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών του Δημοσίου.
- Η σύσταση τμημάτων εσωτερικού ελέγχου σε όλα τα Υπουργεία και τις αποκεντρωμένες διοικήσεις της χώρας.
- Η περαιτέρω θεσμική θωράκιση της καταπολέμησης της απάτης.
- Η αναβάθμιση του ρόλου του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή.

- Η αναμόρφωση του Μηνιαίου Δελτίου Εκτέλεσης Προϋπολογισμού των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης.

Επίσης, με Νόμο του 2014, αναθεωρήθηκε και εκσυγχρονίστηκε το θεσμικό πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας.

- Εναρμονίστηκε το εθνικό δημοσιονομικό πλαίσιο με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές και διεθνείς πρακτικές.
- Επικαιροποιήθηκαν οι διατάξεις του δημόσιου λογιστικού.
- Αναδείχθηκε και εμπεδώθηκε η έννοια της δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Μεταξύ άλλων, με:

- Την διάκριση των ρόλων και των αρμοδιοτήτων των θεσμικών οργάνων που συμμετέχουν στη δημοσιονομική διαχείριση.
- Με την χαρτογράφηση αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων των Γενικών Διευθύνσεων Οικονομικών Υπηρεσιών.
- Με την θέσπιση ενός ανεξάρτητου Δημοσιονομικού Συμβουλίου.

Κυρίες και Κύριοι,

Συμπερασματικά, η ξενάγηση στις σελίδες του βιβλίου είναι συναρπαστική και χρήσιμη, προσφέροντας μια νέα ανάγνωση του μακρινού και πρόσφατου παρελθόντος.

Για αυτό το λόγο εύχομαι ολόψυχα, το ανά χείρας βιβλίο να βρει την ανταπόκριση που προσδοκά ο συγγραφέας, και να διαβαστεί, να μελετηθεί καλύτερα, από πολλούς, όσο γίνεται περισσότερους.

Σχολιασμός

από τον Πρόεδρο του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Πειραιώς,
καθηγητή Αριστοτέλη Τζιαμίρη

Το βιβλίο του Jacob Soll Λογιστική, Πολιτική και Λογοδοσία: Αναζητώντας τα Αίτια της Ανόδου και της Πτώσης των Εθνών είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με δύο ζητήματα, δύο θεματικές, που απασχολούν, προβληματίζουν, ενίοτε ακόμα και στοιχειώνουν τη Δυτική Φιλοσοφία, ιστοριογραφία και διανόηση εδώ και αρκετούς αιώνες.

Το πρώτο ζήτημα σχετίζεται με αυτό της ιδιοφυίας [και όχι τυχαία, ο Jacob Soll είναι MacArthur Genius Fellow]. Σε τι συνίσταται όμως η έκφραση της ιδιοφυίας; Όχι μόνο σε ένα υψηλό Δείκτη Νοημοσύνης (IQ) ή ακόμα και στην ευρυμάθεια - παρόλο που αυτά βέβαια είναι απαραίτητα.

Τολμώ να πω ότι η ιδιοφυία συχνά εκφράζεται με την πιστοποίηση μια σχέσης που φαινομενικά φαίνεται περίεργη, ασυνήθιστη ίσως και απίθανη. Ας σκεφτούμε τον Albert Einstein που απέδειξε τη σχέση του Χρόνου με την Βαρύτητα. Ή τους πίνακες του Henri Matisse που κατορθώνουν να προκαλούν έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις με την απλή εναλλαγή χρωμάτων. Τα παραδείγματα είναι αρκετά και σχεδόν πάντα υπάρχει μια απλότητα και κομψότητα στην ιδιοφυή σκέψη που πράγματι εντυπωσιάζει.

Παράδειγμα ιδιοφυούς σκέψης αποτελεί και το παρόν πόνημα. Συνδέει τη λογιστική με τη λογοδοσία, εκθειάζει το διπλογραφικό λογιστικό σύστημα και έχει ήρωες όπως ο Γάλλος Υπουργός Οικονομικών Jean Baptiste Colbert. (Με διαφορά μάλιστα το καλύτερο κεφάλαιο είναι αυτό που τιτλοφορείται «Ο Λογιστής και ο Βασιλιάς Ήλιος». Δείχνει πως ο Λουδοβίκος XIV, αλλά και όλοι οι απολυταρχικοί ηγέτες που παρελαύνουν στη μελέτη αποφεύγουν συστηματικά τη λογιστική λογοδοσία με τραγικές οικονομικές συνέπειες).

Γιατί όμως επιμένω στο ιδιοφυές του συγγραφέα; Για να καταλάβουμε πρέπει να περάσουμε αμέσως στη δεύτερη προβληματική που κυριαρχεί στη Δύση τουλάχιστον από τη πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας αλλά και ακόμα νωρίτερα στη σκέψη ιστορικών όπως του Θουκυδίδη και του Πολύβιου. Σε ποιο σύγχρονες εποχές έχουν καταπιαστεί με αυτήν διανοούμενοι όπως οι Edward Gibbon, Oswald Spengler και Arnold Toynbee.

Αναφέρομαι βέβαια στην προβληματική της Ανόδου και της Πτώσης Αυτοκρατοριών, Κρατών και Πολιτισμών.

Στις επιστήμες που υπηρετώ και προσπαθώ να θεραπεύσω τις Διεθνείς Σχέσεις και την Πολιτική Επιστήμη είχαμε τις τελευταίες δεκαετίες τουλάχιστον δύο σημαντικές μελέτες. Η πρώτη είναι του ιστορικού του πανεπιστημίου του Yale Paul Kennedy που στο αριστουργηματικό του πόνημα *The Rise and Fall of Great Powers* εξηγεί την πτώση με την έννοια της αυτοκρατορικής υπερέκτασης (*imperial overstretch*). Οι Μεγάλες δυνάμεις αναλαμβάνουν υποχρεώσεις στις οποίες δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν και σε βάθος χρόνου παρακμάζουν. Η δεύτερη είναι του Mancur Olson ο οποίος στην περίφημη μελέτη του *The Rise and Decline of Nations: Economic Growth, Stagflation and Social Rigidities* άνοιξε το «κουτί» του κράτους και έδειξε πως συμφέροντα και συντεχνίες κατορθώνουν να επιβάλλουν τις δικές τους προτεραιότητες κέρδους σε βάρος του γενικού συμφέροντος.

Σε αυτές τις προσεγγίσεις πρέπει πλέον να προσθέσουμε μια τρίτη, αυτή του Jacob Soll. Ο Καθηγητής του USC Jacob Soll μελετά σε βάθος επτά αιώνες Δυτικής ιστορίας. Συνδέει δύο επιστήμες όπως κανένας άλλος: Αυτή της Ιστορίας και αυτή της Λογιστικής.

Για να δει αν ένα κράτος είναι σε πορεία ανόδου ή πτώσης δεν βασίζεται σε δείκτες ισχύος όπως κάνουμε οι περισσότεροι. Στο βιβλίο του δεν θα δούμε πίνακες με ΑΕΠ, πληθυσμό, εδαφική έκταση, στρατιωτικές δαπάνες κτλ. Η ιδιοφυής απάντηση που δίνει είναι συγκλονιστική στην απλότητα και στις συνέπειες της. Ας τον ακούσουμε:

«Η επιτυχία μιας κοινωνίας, τουλάχιστον η οικονομική, είναι κατά ένα μεγάλο μέρος η πολύ καλή γνώση της λογιστικής, της λογοδοσίας και ο επακόλουθος αγώνας να τις διαχειριστεί με επιτυχία.» (σελ. xvi)

«Οι κοινωνίες που κατάφεραν να αξιοποιήσουν τη λογιστική ως μέρος της γενικής κουλτούρας τους σημείωσαν ανάπτυξη» (σελ. 366-67)

Με άλλα λόγια κλειδί είναι η διαφάνεια και η τιμιότητα με την οποία κρατάει ένα κράτος τα δημόσια λογιστικά του βιβλία. Και μιας που σήμερα είμαστε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ας δούμε τι γράφει για την αρχαία Αθήνα:

«Στην αρχαία Αθήνα, θεωρούσαν ότι η λογιστική ήταν συνδεδεμένη με την πολιτική λογοδοσία Οι λογαριασμοί όλων των δημοσίων υπαλλήλων της Αθήνας υπόκειντο σε ελέγχους σύμφωνα με τη βασική δημοκρατική φιλοσοφία Όμως Η διαφθορά ήταν διαδεδομένη και οι Αθηναίοι δυσκολεύονταν με την ιδέα της λογοδοσίας.» (σελ. 5-6)

Ίσως σε αυτό το σημείο πρέπει να περάσουμε στη σημερινή Ελλάδα. Εδώ και χρόνια ακούμε και διαβάζουμε σοβαρές (αλλά και λιγότερο) αναλύσεις για τους λόγους που οδήγησαν στην πτώση της ελληνικής οικονομίας. Μάλλον του Jacob Soll θα του αρκούσε ένα παράδειγμα για να προβλέψει την πορεία της οικονομικής μας παρακμής. Αντιγράψω από ευπώλητο βιβλίο έγκριτου δημοσιογράφου:

Στο εσωτερικό της κυβέρνησης υπήρχε προβληματισμός αν πρέπει να γίνει απογραφή: «Να κρύψουμε κι εμείς. Να κάνουμε μισο-απογραφή» εισηγούνταν ορισμένοι. [Ένας] υπουργός. κύριος εκφραστής των επιφυλάξεων για την απογραφή στις Βρυξέλλες εισηγούνταν την άποψη «να κρατήσουμε το έλλειμμα κοντά στο 3%»

«Μα τα ξέρουν όλα» επέμενε στον πρωθυπουργό [άλλος υπουργός] .

Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω αν το επεισόδιο αυτό είναι πραγματικό αν και ουδέποτε διαψεύστηκε. Εκφράζει όμως, δυστυχώς, μια πραγματική νοοτροπία και παθολογία.

Δεν τηρήσαμε σαν κοινωνία και σαν κράτος κανόνες διαφάνειας και λογιστικής λογοδοσίας. Και το πληρώσαμε. Και το πληρώνουμε, ακόμα, ακριβά. Όμως οι μεγάλες επιστημονικές μελέτες δεν αποκαλύπτουν μόνο. Επίσης διδάσκουν. Ο Jacob Soll διδάσκει και φωτογραφίζει μια μοναδική ευκαιρία να επανακάμψουμε και να επανέλθουμε σαν κοινωνία. Η ευκαιρία αυτή δεν είναι κομματική αλλά εθνική. Δεν συνδέεται μόνο με κάποια πρόσωπα αλλά με το μέλλον του Έθνους.

Μόλις πετύχουμε να εφαρμόζουμε με πλήρη διαφάνεια τα υψηλότερα λογιστικά στάνταρντς του κόσμου, και είμαστε ήδη σε αυτόν τον δρόμο, θα είμαστε η μοναδική δημοκρατική χώρα στην γεωγραφική γειτονιά μας που θα τα εφαρμόζει, κερδίζοντας έτσι την εμπιστοσύνη αγορών και επενδυτών. Θα έχουμε μάλιστα ξεπεράσει χώρες όπως ακόμα και η Γερμανία που κάποια στιγμή θα βρεθεί και εκείνη αντιμέτωπη με τις συνέπειες των λογιστικών αρχών που (δεν) εφαρμόζει σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Και θα είμαστε στην απαρχή περιόδου εθνικής αναγέννησης.

Θεωρώ ότι εδώ βρίσκεται και η βαθύτερη συμβολή του Jacob Soll. Φωτίζει ένα μονοπάτι που με βεβαιότητα θα οδηγήσει την Ελλάδα σε πορεία ανοδική με θεμέλια στέρεα τούτη τη φορά. Για αυτό θα πρέπει να του είμαστε ευγνώμονες.

Τυπώθηκε στο ΕΚΠΑ
Σταδίου 5, 105 62 Αθήνα
Τηλ. 210 368 9374-5, 210 368 9391